

La "Negri", art i força, referència lèsbica gitana

Noelia Heredia, la "Negri" s'ha convertit, sense voler-ho, en tot un referent per a les lesbianes gitanes. Artista de projecció internacional, ha estat guardonada recentment amb el premi Adriano Antinoo per la seva contribució a la igualtat per raó de sexe, orientació i identitat sexual.

La *Negri* va passar una infància i adolescència molt dures degut a la seva condició de lesbiana. Escoltar les seves vivències no deixa indiferent a ningú: «Vaig haver de marxar de casa meua quan era molt jove. Jo era el problema de la meua família. Era la diferent. El meu pare no parava de repetir que el que a mi em passava es deia rebel·lia. No s'atrevia a posar-li el nom real. Era impossible que la paraula "lesbiana" la pronunciessin els seus llavis.» L'expressió de la *Negri* s'endureix quan recorda els retrets del seu pare: «Sovint em deia: "No roneges amb nois gitanos, no et compromets amb cap mosso, no et veig amb intenció de casar-te, no ets com les teves cosines...". Em va maltractar física i psicològicament durant anys. Vaig rebre moltes pallisses. Tantes que vaig arribar a sentir por física d'ell i de les seves agressions. A tant arribava aquesta por que, en l'última etapa de la meua estada a casa dels pares, només amb veure'l aparèixer per la porta, m'orinava damunt. Sentia terror. El dia que vaig marxar, vaig sortir descalça. No podia esperar ni

Noelia Heredia, la *Negri*.

per Iñaki Vázquez

DONA, LESBIANA I GITANA

QUAN LA LLUITA ES FA IMPRESCINDIBLE

Si en el passat número de **COLORS** parlàvem dels gais gitanos, ara ens apropem a la complexa realitat de les lesbianes gitanes. Cinc dones del Poble Gitano parlen sense embuts de la diversitat sexual, el feminisme i les lesbianes. Noelia Heredia, artista de projecció internacional i tot un referent per a les lesbianes gitanes, Manuela Fernández, activista de l'associació Drom Kotar Mestipen, i Aurora, Ana i Carmen Fernández, de l'associació Gitanas Feministas por la Diversidad, expliquen com veuen el futur per a les gitanes lesbianes i de les dones en general, i denuncien la lesbofòbia que alguna d'elles ha patit en primera persona.

un minut més. Estava cansada de rebre una pallissa diària». Quan parla, crea moments de silenci que reflecteixen la tensió d'aquests records, llunyans en el temps però molt presents en la seva retina. I afegeix: «Per descomptat, tota aquesta violència que he patit ha estat a causa de la meua orientació sexual, no en tinc cap dubte.»

De fet, i amb aquests antecedents, no tothom sap que la *Negri* és lesbiana. «Molts cercles del meu entorn sí que ho saben, però encara no m'he assegut davant de la meua família per dir-li que m'agraden les dones. És una barrera que no puc trencar encara, i no sé si ho farà. Tot i així, fa poc temps el meu germà petit es va assabentar que sóc lesbiana al veure al Youtube una entrevista que em van fer. En una conversa per WhatsApp, em deia: "Per què no has confiat en mi i ho has passat tan malament sense ningú al costat? Per què has hagut d'anar al psicòleg i no l'hi has explicat al teu germà? Si ets la meua princesa! Jo t'estimaré facis el que facis, estiguis amb qui estiguis", cosa que, com és fàcil d'imaginar, em va provocar una gran emoció.»

Respecte a la situació de les lesbianes gitanes en general, per a la *Negri*, «en el món gitano, al ser una societat tancada en si mateixa, es té massa en compte el què diran, i es deixa moltes vegades de banda el que hauria de ser fonamental: la felicitat de les persones», i explica que «la situació de les lesbianes gitanes no és bona, això no és cap

secret, però en els últims anys ha millorat. No estem tan reprimides, però tampoc ho diem de manera oberta. A més, el Poble Gitano pren com a referència que la societat majoritària també discrimina les lesbianes. S'exerceix una intolerància radical quant se sap, encara que sigui a través de simples rumors, el lesbianisme d'alguna gitana. Hi ha qui no és capaç d'entendre el sexe entre dues dones sense l'existència d'un home en mig, i a partir d'aquesta ignorància, difama, humilia, agredeix i insulta sense cap límit.»

Avui la *Negri*, gràcies a la seva projecció pública i visibilitat, és un veritable referent lèsbic gitano. I això, inevitablement, porta conseqüències: «La meua casa s'ha transformat en un refugi. Aquí vénen moltes persones gais i lesbianes, gitanes i no gitanes, que necessiten sentir-se escoltades, tingudes en compte. Volen sentir el calor d'una llar. Segurament el calor que no han sentit en la seva família. L'única cosa que faig és donar-los aixopluc. Aquí poden respirar i ser elles mateixes.» I de manera sorprenent, afegeix: «Per al Poble Gitano la família és un valor molt important. Ja que les lesbianes formem part d'aquestes famílies que alguns diuen defensar a capa i espasa, no haurien de voler expulsar-nos de les comunitats gitanes. Ells no estimen a la família. En realitat el que fan és apuntalar el seu concepte tradicional i uniformant de família que exclou qualsevol possibilitat de diversitat. No s'haurien d'omplir tant la boca amb la defensa de la família.»

I es posa un punt solemne a l'afirmar: «Jo he sortit del ventre d'una gitana: la meua mare. Ella i la meua àvia materna, sense saber-ho, eren feministes. Ens van inculcar, a les meves germanes i mi, les idees d'independència i d'autonomia personal, financera i de pensament. És cert que també ens van preparar per a un "món paral·lel" com a dones en l'entorn gitano. Jo dic que aquest món és Matrix. Sempre al voltant de la figura masculina, per proporcionar-li felicitat i atenció sols a ell, sense importar el més mínim els suplicis i les renúncies que les dones han de passar per aconseguir-ho.»

La Negri, artista de projecció internacional, també ha hagut de sentir com se la discriminava professionalment per la seva opció sexual amb frases dirigides als seus companys musicals, com ara: «Vas a treballar amb aquesta lesbiana de merda?» El pitjor per a ella és que això ho han dit gitano, «i em fa mal perquè jo em considero molt gitana». I afirma: «He de demostrar contínuament la meua capacitat com a cantora i com a percussionista. En molts llocs demanen que només hi hagi homes amb els instruments... El món del flamenc és molt masculista. Els costa adaptar-se als nous temps.»

Com a percussionista toca el cajón flamenc, cosa que li ha portat més d'un problema doncs per a molts «tocar el cajón no era propi d'una dona». Havia de fer-ho d'amagat i no va tenir cap professor; va haver d'aprendre a tocar-lo sola, i amb un somriure relata: «Als casaments, esperava que el meu pare es begués unes quantes copes perquè es relaxés i no s'adonés que era jo qui tocava el cajón.» Ara

Manuela Fernández, la Manu, amb els seus fills.

té «dos cajones molt especials per a mi, un amb els colors de la bandera gitana i un altre amb la de l'arc de Sant Martí. Sempre viatgen amb mi i donen visibilitat a la meua identitat com a gitana i lesbiana.»

I respecte al futur de les dones gitanes i lesbianes, la Negri explica: «Vull que hi hagi plena igualtat. Vull que els homes gitano es despertin i acullin a les dones gitanes de veritat, amb sinceritat. M'imagino un futur on es tingui la llibertat de poder triar i en què la imposició, en qualsevol àmbit, formi part del passat. Imagino a un Poble Gitano desprenent-se dels lligams del patriarcat al mateix temps que ho fa la societat majoritària.» Tota una declaració d'intencions.

La "Manu", pura militància gitana

Manuela Fernández, la "Manu", és una gitana, treballadora, mare de dos fills, militant social i política. Activista i fundadora de l'associació Drom Kotar Mestipen, una de les entitats referència que treballen amb i per a les dones gitanes a Catalunya, és pedagoga i treballa en un equip d'infància i adolescència.

Per a la Manu, cal treballar pels drets civils efectius de les gitanes lesbianes, protagonitzant «una lluita en múltiples àmbits de la nostra societat, com poden ser el treball digne, l'habitatge, l'educació de qualitat o acabar amb el masclisme», i afirma que «la diversitat afectiva i sexual continua essent un tema en el qual cal avançar moltíssim, tot i que darrerament hi ha més consciència i s'està visibilitzant cada dia més. Crec que un bon indicador que ens mostrés una societat justa, igualitària i democràtica seria tenir una gitana lesbiana dirigint un ajuntament, presentant el telenotícies o tenint qualsevol treball digne en el qual pogués visibilitzar el ser gitana i lesbiana al mateix temps.»

Respecte al lloc que ocupen, o poden ocupar, les lesbianes gitanes en l'estructuració social i familiar del Poble Gitano, la Manu explica: «Conec alguns casos, i en general són positius en el sentit de que la família està per sobre de tot, i l'acceptació també. Però també sé que hi ha molts prejudicis en totes les cultures cap a l'homosexualitat, i aquests prejudicis i la pressió social que se'n deriva són més grans en les dones. Ser gitana i lesbiana pot significar estar encara més discriminada, exclosa, mal vista.»

Membres de l'associació Gitanas Feministas por la Diversidad (AGFD).

Avui, la diversitat afectiva i sexual entre les dones gitanes, és un valor?, es defensa?, es desconeix? La Manu ho té clar: «No deu existir molta diferència entre el Poble Gitano i la societat majoritària, ja que el masclisme ens té atrapades a totes al marge de l'origen que tinguem. És important poder fer un treball transversal. Per exemple, en la nostra associació treballem juntes dones gitanes i no gitanes, de diferents edats, amb diferents nivells educatius, amb diferents experiències... Aquesta diversitat propicia l'aparició de més diversitats, possibilitant a més que el nostre treball inclogui totes les veus.»

Segons la Manu, cal que les dones gitanes juguin un paper decisiu en el moviment associatiu gitano, especialment pel que fa a la diversitat afectiva i sexual, i afirma: «Realitzar un treball conjunt entre diferents associacions en relació a aspectes divulgatius i educatius pot ajudar a avançar en la consciència de la diversitat afectiva i sexual, ja que és un tema transversal. Les associacions gitanes tant les de dones com les genèriques, podríem donar el primer pas per treballar temes LGTB, convidant a altres moviments que ja porten temps treballant aquests temes per aprendre i sumar sinergies, amb un clar objectiu: que ser diferent no sigui mai un problema ni un impediment per a la igualtat.»

Feminisme gitano

Per la seva part, Gitanas Feministas por la Diversidad (AGFD) és una associació que han irromput, fa pocs anys, en el moviment associatiu gitano, remenant-ho tot i aportant aire fresc i un discurs trencador; alçant la seva veu per reivindicar el protagonisme de les gitanes i els gitano en el seu procés d'emancipació des d'una visió decolonial i feminista a tota Europa.

Per a l'Aurora, l'Ana i la Carmen Fernández, activistes d'AGFD, el feminisme gitano s'ha anat construint com a eina de lluita i de dignitat per al conjunt de dones gitanes i en particular per aquelles que opten per sexualitats dissidents. «A AGFD, entitat gitana feminista, lliure i independent, considerem que el feminisme romaní és una base instrumental filosòfica i teòrica, validada per impedir l'opressió de les comunitats, i l'utilitzem com a eina de defensa del nostre poble, oprimint, colonitzat i instrumentalitzat», expliquen.

Existeix el mite de que la societat gitana és molt patriarcal, però elles entenen el patriarcat com «una construcció econòmica, política, social i històrica que totes les societats han utilitzat com a forma de control ferri cap a les dones». I la Carmen afirma que totes les cultures minoritàries, «de manera equivocada, s'han aferrat a aquest control negatiu i, utilitzant l'argument de salvaguardar la pròpia cultura, han seguit perpetuant el domini dels homes sobre les dones.»

Pel què fa a la situació de les gitanes lesbianes, l'Aurora explica: «Una cosa que li ha faltat al Poble Gitano al llarg de la història ha estat el poder triar. Un poble és lliure quan tots i cadascun dels seus individus tenen la capacitat d'elecció en tots els aspectes de la vida: individual, familiar, professional, polític, religiós, sexual i econòmic; i al Poble Gitano, aquesta capacitat d'elecció amb total llibertat ens ha estat segrestada. En aquest sentit, el dret de les lesbianes gitanes es converteix, com tants altres, en fonamental per al conjunt. Forma part de l'adquisició de la veritable dignitat del conjunt del Poble Gitano.»

Però, quina és la visió de les feministes gitanes en relació al fet identitari gitano? Com es pot conjugar el fet de ser lesbiana i gitana en una comunitat que és concebuda per l'imaginari col·lectiu com homogènia i marginal? «La diversitat és un valor per a qualsevol poble», afirmen, i afegeixen que «la identitat gitana no és monolítica i ha anat canviant en la mesura que s'han anat produint canvis socials en el conjunt de la societat. Sens dubte, cal incorporar la capacitat de triar aspectes fonamentals de les vides de les persones gitanes a la identitat gitana del present i del futur. Les lesbianes han de ser un capital del Poble Gitano i no un motiu d'exclusió, i menys d'autoexclusió.»

I per a l'Ana això implica una aliança entre el feminisme i la lluita lèsbica en la seva concreció gitana: «Si dins d'una comunitat hi ha una part que està marginada, segregada, oprimida i invisibilitzada, i a més aquesta part la componen dones, és de justícia que la lluita lèsbica la reculli el feminisme i la faci seva, cosa que contribuirà a fer més fort al propi moviment feminista i més rica la diversitat i heterogeneïtat del Poble Gitano.» ■